EKOHYDROMORFOLOGICKÝ PRŮZKUM ŘEKY BÍLINY

Jan Kyselka[1], Milada Matoušková[1], Martin Dvořák[2]

Abstrakt

Příspěvek prezentuje výsledky ekohydromorfologického průzkumu řeky Bíliny pomocí metod EcoRivHab [Matoušková, 2003] a HEM [Langhammer, 2007]. Povodí Hlavní tok řeky Bíliny je možno na základě získaných výsledků označit za velmi člověkem ovlivněný s vysokým podílem úseků ve IV. a V. ekohydromorfologickém stupni (ES). Protikladem je velmi nízký podíl úseků v I. a II. ES. Celkový stav fyzického habitatu je velmi špatný a souvisí rovněž s celkově pozměněným hydrologickým režimem.

Cílem komplexního ekohydrologického průzkumu je hodnocení míry antropogenního ovlivnění a využití výstupů v podobě udržitelného rozvoje vodních zdrojů a vhodných revitalizačních opatření. Základem pro hodnocení kvality vodních toků je tzv. ekologický statut, který je definován na základě hydromorfologických, hydrochemických a hydrobiologických parametrů. CEN EU formuloval návod pro hodnocení morfologických poměrů koryta, příbřežní zóny a údolní nivy a vytvořil směrnici pro hodnocení hydromorfologických parametrů vodních toků [EN 14614, 2004]. Zájmovým územím ekohydromorfologického průzkumu je povodí Bíliny. V souvislosti s budováním významných vodohospodářských děl (např. Ervěnický koridor, Mostecký koridor) došlo v horizontu 80 let ke zkrácení hlavního toku Bíliny o 3,9 %. K největším délkovým a polohovým změnám koryta došlo v oblasti mezi Jirkovem a Mostem. Přirozený charakter mají v povodí Bíliny obecně prameniště a horní části toků. Hlavní tok Bíliny byl mapován v délce 80,5 km od pramene po ústí v délkově heterogenních úsecích, které byly vymezeny na základě principu homogenity v základních charakteristikách habitatu. Celkově bylo vymezeno 133 úseků, které byly kompletně vymapovány pomocí metody EcoRivHab [Matoušková, 2003, 2008]. Metoda HEM [Langhammer, 2007] byla testována na tzv. prioritních úsecích, přičemž bylo vymezeno 53 úseků o celkové délce 32 km. Na základě získaných výsledků terénního průzkumu je možné povodí Bíliny označit jako silně antropogenně ovlivněné a to především z důvodu vysokého podílu úseků ve IV. a V. ekohydromorfologickém stupni (ES) a za výrazně nízkého podílu úseků v I. a II. ES. Podle detailního průzkumu pomocí metody EcoRivHab jsou přírodě blízké (I. ES) a mírně antropogenně (II. ES) ovlivněné úseky zastoupeny pouze 9 % délky toku (BIL001 – BIL019). Středním antropogenním ovlivněním III. ES (23 %) byly klasifikovány především úseky v Českém středohoří (od Českých Zlatníků po Kyselku (BIL068 – BIL078) a od Chudeřic po Nové Stadice (BIL085 – BIL120)). Úseky s ekomorfologickým stupněm IV. a V. dominují (46 %), jsou pak soustředěny v oblasti od Jirkova za Mostecký koridor (BIL026 – BIL067). Další úseky Bíliny se IV. a V. ES jsou rovněž v osídlených a průmyslově využívaných oblastech (Bílina, Chudeřice, Trmice, Ústí nad Labem a některé obce v Českém středohoří).

Klíčová slova: habitat, ekohydrologie, hydromorfologie, Bílina, EN 14614

Literatura

[1] EN 14614, 2004. Water quality – Guidance standard for assessing the hydromorphological features of rivers. November 2004.

[2] LANGHAMMER, J., 2007. Metodika pro monitoring hydromorfologických ukazatelů ekologické kvality vodních toků. HEM. PřF UK, Praha. 47 s.

[3] MATOUŠKOVÁ, M., 2003. Ekohydrologický monitoring jako podklad pro revitalizaci vodních toků. Modelová studie Rakovnického potoka. [Disertační práce], PřF UK, Praha. 219 s.

[4] MATOUŠKOVÁ, M. (ed.), 2008. Ekohydrologický monitoring vodních toků v kontextu evropské Rámcové směrnice o vodní politice EC/2000/60. PřF UK, GAČR, Praha. 209 s.

Kontakty na autora

1 Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, Katedra fyzické geografie a geoekologie

2 Severočeská vodárenská společnost, a.s